

Eruit stappen

Mijn eerste confrontatie met suïcide in Ghana was toen ik T.E. Bowdich's *Mission from Cape*

Coast Castle to Ashantee uit 1817 las.

Bowdich maakte deel uit van een Engelse handelsdelegatie die de Ashanti-koning in Kumasi opzocht om een goede deal te sluiten. Hij beschrijft hoe hij ongewild getuige was van een geslaagde suïcidepoging van een van de zonen van de Ashanti-koning.

'The king publicly reproved his son for the minor misconduct of an unintended public flatulence. The ten-year-old boy was so wounded that he promptly killed himself by putting a blunderbuss in his mouth and firing it with his foot.'

Ook in recenter werk van Arthur Japin, *De zwarte met het witte hart*, gebaseerd op een briefwisseling tus-

sen twee ontheemde Ashanti-prinsen, wordt in het logboek van het St. Jago-fort te Elmina de suïcide vermeld van één van hen in 1850:

'Hij droeg geen andere kleding dan het staatsiekled dat hij voor zichzelf had geweven. Waarschijnlijk legde hij het schot aan direct achter het linkeroot. Het jachtgeweer dat naast zijn lichaam werd aangetroffen was hem door het Ministerie zelf geschonken. Er werd een losse lading kruit gebruikt, aangezien er geen spoor was van een kogel.'

Gekrenkte trots is van alle tijden en van vele culturen en leidt ook nu in Ghana tot suïcide in velerlei vormen.

In mijn 10-jarige periode hier als chirurg, heb ik diverse geslaagde, dat wil zeggen gelukte, en zelden niet-geslaagde pogingen de revue zien passeren. Laat ik, zonder compleet te willen zijn, enkele vormen en redenen van suïcide noemen die mij opvallend voorkwamen.

Iedereen moet hier wat bijverdienen, want *'In Ghana we need money!'* Als het natte seizoen aanbreekt, liggen er kansen - als je tenminste over wat geld kunt beschikken. Maar geld is er niet en moet dus worden geleend bij de bank tegen een hoge rente van soms wel 40 procent. Men steekt zich dan even diep in de schulden.

Van het geleende geld worden tomatenplantjes, kunstmest, insecticide en wat extra werkkraft ingekocht. Alles wordt opgebruikt tijdens de teelt, behalve de insecticide. Hiervan wordt een bodempje

van ongeveer 6 cm in de fles bewaard en op de plank weggezet. Het blijft daar zolang het goed gaat met de oogst en de bank kan worden afbetaald. Het komt pas van de plank en wordt ingenomen als het misgaat met al die tomaten. Om de eer en de kas van de familie te redden.

Extreem verdriet om een overleden echtgenote of omdat iemand *disgraced* is door een partner (weer die gekrenkte trots), heeft in ons ziekenhuis geleid tot vier geslaagde suïcides na evenzoveel identieke pogingen van mannen.

Steeds werden de mannen in hun slaapkamer gevonden met een doorgesneden hals en *in a pool of blood*. Als ze hier arriveren bloeden ze meestal niet meer, zijn stabiel en sommigen lopen zelf naar de operatietafel, spreken valt

Van de insecticide wordt altijd een bodempje bewaard

echter niet mee en dat maakt ook dat we in het duister blijven tasten over gedetailleerde beweegredenen en gevolgde methoden.

Meestal is de hals ter hoogte van het strottenhoofd dwars gekliefd, en ligt wijd open. De grote vaten die net iets dieper liggen dan de snede, zijn dan onaangetast.

Alle patiënten kregen een tracheostomie en vervolgens werden de structuren in lagen gehecht.

De eerste patiënt overleed aan een uitgebreide mediastinitis. De andere drie deden het aanvankelijk goed, maar kregen allemaal de tweede dag tekenen van een toenemende ademhalingsdepressie en overleden allen hieraan, zonder dat er sprake was van enige mechanische ademhalingsbelemmering.

BEELD: HARM WEGDAM

Ik begreep het pas, toen een oude *medical assistant* uit het noorden zei: *'Before they cut, they take rat poison first, to make sure!'*

Weer wat geleerd, maar wat doe je eraan zonder duurzame beademing in de verre omtrek. Als ze vers komen,

zouden we misschien ook moeten overwegen de maag te spoelen.

Om nog even op die geweren terug te komen.

Bedenk eens hoe lastig het moet zijn om je met een jacht-

geweer door het hoofd of door het hart te schieten. De geweren hier zijn traditioneel van behoorlijke afmeting en dan zijn armen al gauw te kort om de trekker te bereiken en tegelijkertijd ook de loop te krijgen waar je hem hebben wilt.

Dat merkt een man die zich diep gekrenkt voelt door zijn vrouw, haar familie en de pastor van de kerk, die tegen hem samenspannen om zijn verbintenis met haar in te wisselen voor een meer lucratieve voor haar familie. Op een avond loopt hij hun volle kerk in met een geweer, vuurt vijf keer op vrouw, familie en de pastor en bewaart één kogel voor zichzelf even later thuis.

Gezeten op een laag bankje, drukt hij de loop tegen zijn hart, maar in het proces om met zijn rechter grote teen de trekker te bedienen, glijdt de loop verder weg naar links en het schot dat afgaat, verwondt slechts de *M. pectoralis*. Niet geslaagd en een groot probleem.

Lastig om iets zinnigs te doen met mensen na een niet-geslaagde poging. We sturen er de *Pastoral Care* van het ziekenhuis op af omdat er geen andere professionele hulp van psychologen of psychiaters voorhanden is. *Man of God* betekent nog wel iets in Ghana en wie weet helpt het ze. Maar ik moet zeggen, van wat ik hier heb gezien van deze patiëntengroep is dat *they are serious and not joking at all* en dat ze het meestal zo aanpakken, dat het zover niet komt. ■

Harry Wegdam,
chirurg in Ghana

